

Наша СЛОВА

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года

№ 16 (1115) 17 КРАСАВІКА 2013 г.

18 красавіка - Міжнародны дзень помнікаў і гістарычных мясцін

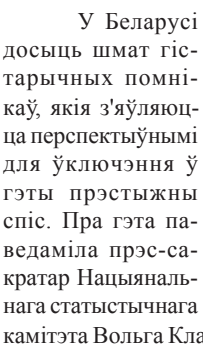
Дзень гэты ўстаноўлены ў 1983 годзе Асамблеяй Міжнароднага савета па пытаннях аховы помнікаў і адметных мясцін, створанай пры ЮНЕСКА. Беларусь імкнецца да прыкладу развітых еўрапейскіх краін, дзе ашчадліва і далікатна ставяцца да ўласнай гісторыі. Аднавёцца чынам развіваецца і наша заканадаўства. Згадайма "Закон Рэспублікі Беларусь "Аб ахове гісторыка-культурнай спадчыны Рэспублікі Беларусь"; Палажэнне "Аб парадку выяўлення Дзяржаўнага спісу гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь"; Указ кіраўніка дзяржавы "Аб некаторых пытаннях аховы гісторыка-культурнай спадчыны". Са сваёй культурнай адметнасцю, годным стаўленнем да ўласнай - далёка не адназначнай і драматычнай, але

багатай і вялікай - гісторыі мы можам заняць "пачэсны пасады між народамі", якія пакуль яшчэ, на жаль, гэтак мала ведаюць пра старажытную і маладую краіну ў самым цэнтры Еўропы. Зрэшты, а наколькі мы самі ведаем сябе, ці ўяўляем глыбіню і веліч гісторыка-культурнага патэнцыялу Беларусі? Дуга мерыдыяна Струве; Камянецкая вежа; Спаса-Праабражэнская царква ў Полацку; Гомельскі палацава-паркавы ансамбль; Барысаглебская (Каложская) царква ў Гародні; Аўгустоўскі канал; рэдкія ўзоры абарончага дойлідства - Сынкіўская царква, касцёл у Камаях; замкавы комплекс "Мір", з якога пачалося далучэнне нашых каштоўнасцей да славутага Спісу ЮНЕСКА; Нясвіжскі палацава-паркавы ансамбль; Белаўжская пушка. Не пералічыць беларускіх пом-

нікаў і гістарычных мясцін, звязаных з дзейнасцю выбітных асоб, са з'явамі духоўнага і мастацкага жыцця, з ваеннымі падзеямі. Яны - па ўсёй краіне! Берасцейская цвердзь; "Хатынь"; Буйніцкае поле; сталічная Плошча Перамогі. Гародзь: Музей: Полацк, Нясвіж, Пінск, Тураў, Заслаўе. Руіны Наваградскага і Крэўскага замкаў. Мясціны Купалы і Коласа, М. Багдановіча, А. Міцкевіча, Н. Орды і С. Манюшкі, М. Кл. Агінскага, Т. Касцюшкі... Апошнім часам набыў папулярнасць унікальны куток на паўднёвай ускраіне сталіцы - Лошыца, гістарычная мясціна і помнік сядзібна-паркавага мастацтва 2-й паловы пазамінулага стагоддзя. Кажуць, наведваліся ў гэты маляўнічы куток С.А. Панятоўскі, В. Дунін-Марцінкевіч, С. Манюшка...

Святлана БЕРАЦЕНЬ.

Чатыры аб'екты Беларусі перспектывныя для ўключэння ў Спіс Сусветнай культурнай і прыроднай спадчыны ЮНЕСКА

У Беларусі досыць шмат гістарычных помнікаў, якія з'яўляюцца перспектывнымі для ўключэння ў гэты прэстыжны спіс. Пра гэта паведаміла прэс-сакратар Нацыянальнага арганізацыйнага камітэта Вольга Клаўсцэ.

Сярод іх Камянецкая вежа (вежа XIII стагоддзя вышыняй каля 30 м з таўшчыняй сценаў у 2,5 м - тыповы донжон, некалі распаўсюджаны ў сярэднявечнай Еўропе, але да

нашых дзён захаваны толькі ў самых зацішных яе кутках); царква абароннага тыпу ў вёсцы Сынкіўчы (у архітэктурны храма, збудаванага ў канцы XV - пачатку XVI стагоддзяў, масіўныя сцены, вежы, памяшканні над зборамі з байніцамі робяць царкву падобнай на невялікі замак); Касцёл езуітаў у Нясвіжы (пабудаваны ў 1587-1593 гадах як копія галоўнага ордэнскага храма езуітаў Эль Джэзу ў Рыме, з'яўляецца першым будынкам у стылі барока на тэрыторыі Рэчы Па-

спалітыя, служыць радавым магільным склепам адной з самых багатых і магутных сем'яў Еўропы - Радзівілаў); Палацава-паркавы комплекс у Гомелі (закладзены ў 1777 годзе генерал-фельдмаршалам Пятром Аляксандравічам Румянцавым, уяўляе сабою гарманічнае спалучэнне ў адзіным ансамблі рэльефу мясцовасці, архітэктурны, зелены, адзін з лепшых узораў стылю класіцызму канца XVIII - пачатку XIX стагоддзяў).

БЕЛТА.

180 гадоў з дня нараджэння Віктара Атона Каліноўскага

Віктар Атон Каліноўскі (21 красавіка 1833, в. Мастоўляны - 6 лістапада 1862) - гісторык, археограф, бібліяфіл, удзельнік нацыянальна-вызвольнага руху 1860-х гадоў. Старэйшы брат Кастуся Каліноўскага.

Сярэдняю адукацыю атрымаў у Свіслацкай і Гарадзенскай гімназіях. У 1852 паступіў на медыцынскі факультэт Маскоўскага ўніверсітэта. З 1856 у Пецярбурзе. Па даручэнні Віленскай археалагічнай камісіі працаваў у Імператарскай публічнай бібліятэцы, адшукаў старадаўнія рукапісы па гісторыі Літвы і Беларусі. У 1858-62 адзін з кіраўнікоў нелегальнай рэвалюцыйнай арганізацыі, якую складалі выхадцы з Беларусі, Літвы, Польшчы, Украіны ў Пецярбурзе. Распаўсюджаў сярод членаў арганізацыі гістарычную літаратуру, займаўся вярбоўкай новых членаў, наладжваў сувязі з рэвалюцыйнымі арганізацыямі Кіева і Масквы. З 1857 падтрымліваў навуковыя сувязі з бібліятэкай Асалінскіх у Львове, з яе супрацоўнікамі, а потым дырэктарам А. Бялеўскім, дапамагаў яму ў выданні спадчыны гетмана Станіслава Жалкеўскага, навуковай працы "Monumenta Poloniae Historica". Падчас працы ў Публічнай бібліятэцы склаў генеалагічны даведкі для прыватных

асоб, даследаваў гісторыю ВКЛ, антыпрыгонніцкіх сялянскіх рухаў на Беларусі і Украіне. Падрыхтаваў да друку на рускай мове манаграфію "Уманская разня" пра паўстанне 1768 украінскіх сялян у г. Умань (цяпер Чаркаская вобласць, на невядомых прычынах праца не выйшла ў свет). Складальнік "Каталога калекцыі Жэготы Анацэвіча" (СПб., 1859), дзе апісаў першакрыніцы і ў каментарыях выказаў свае погляды на пытаннях беларускай і польскай гісторыі. Сабраў

унікальную бібліятэку, якая налічвала больш за 5000 рукапісаў і кніг, прысвечаных галоўным чынам гісторыі ВКЛ. Супрацоўнічаў са штодзённай польскамоўнай газетай "Slowo" ("Слова"), якую выдаваў у 1859 у Пецярбурзе І. Агрызка. Восенню 1862 захварэў на сухоты, выехаў да бацькі ў фальварак Якушоўка Ваўкавыскага павета Гарадзенскай губерні, дзе і памёр.

Вікіпедыя.

На здымку: магіла В. Каліноўскага ў Свіслачы.

110 гадоў з дня нараджэння Платона Галавача

Галавач Платон, нарадзіўся 18.04.1903 г. у вёсцы Пабокавічы Бабруйскага раёна Магілёўскай вобласці ў сялянскай сям'і.

Застаўшыся без маці, з сямі год наймаўся за пастуха. У 1922-1923 гг. - інструктар

Барысаўскага павятовага камітэта камсамолу. У 1926 г. скончыў Камуністычны ўніверсітэт Беларусі ў Менску і пачаў працаваць загадчыкам аддзела ЦК ЛКСМБ, з 1928 г. быў першым сакратаром ЦК ЛКСМБ і рэдактарам газеты "Чырвоная змена". З лістапада 1929 да сакавіка 1930 г. - намеснік наркама асветы БССР. Адзін з кіраўнікоў літаратурных арганізацый "Маладняк", БелАПП. У розны час рэдагаваў часопісы "Маладняк", "Польмя". Абіраўся сябрам ЦК КПБ (1927-1930) і сябрам ЦВК БССР (1927-1935). Сябар СП СССР з 1934 г. У 1937 г. рэпрэсаваны. Расстраляны 29.10.1937 г. Рэабілітаваны 25.07.1956 г.

Пачаў друкавацца з 1921 г. Аўтар зборнікаў аповядаванняў "Дробязі жыцця" (1927), "Хочацца жыць" (1930), "Аповяданні" (1934), аповесцей "Вінаваты" (1930), "Спалох на загонах" (1930), "Даляры" (1931), "Носьбіты нянавісці" (1936, часопіс "Польмя рэвалюцыі"), "Яны не пройдуць!" (1937, часопіс "Польмя рэвалюцыі"), рамана "Праз гады" (1935, перавыдадзены ў 1936, 1984), нарыса пра будаўніцтва Беларуска-Балтыйскага канала "Ад Мядзведжай гары да Белага мора" (1934). У 1958 г. выйшаў Збор твораў у 3 тамах. У 1963 г. часопіс "Польмя" надрукаваў "Пісьмы Платона Галавача".

Вікіпедыя.

ISSN 2073-7033

„Роднае слова“ прагучала ў Бельску Падлескім

У Бельску Падлескім прайшоў фінал дэкламацыйна-скага конкурсу „Роднае слова“. Вучні з пачатковых школаў і гімназій, якія перамаглі ў раённых этапах, з'ехаліся ў Бельскі дом культуры. Як адзначыў вучань з Непублічнай пачатковай школы імя Кірыла і Мефодзія з Беластока Якуб Наумюк, да такіх конкурсаў ён заўсёды падыходзіць сур'ёзна.

- Для мяне яны вельмі важныя, бо можна атрымаць выдатныя ўзнагароды, і кожны можа паказаць, як ён добра чытае вершы. Я раскажу ў верш

„Як Цімох абедаў“ пра хлопчыка, які шмат еў.

Вучні з пачатковых школ і гімназій, якія вывуча-

юць беларускую мову, спаборнічалі ў трох катэгорыях: дзеці з перадшколяў, класаў 1-3, 4-6 ды гімназій.

*Уля Шубзда,
Беларускае Радыё Рацыя
Фота аўтара.*

У Беластоцкім універсітэце адзначылі 20-годдзе беларускага філфака

Польскія студэнты зацікавіліся беларускай мовай тады, калі яна стане патрэбнай самім беларусам. Пра гэта казалі ў час адзначэння 20-ых угодкаў кафедры беларускай філалогіі ў Беластоцкім універсітэце.

На мерапрыемства прыехалі выкладчыкі з Польшчы і Беларусі, дзе супольна падводзілі вынікі развіцця беларускай філалогіі ў Польшчы. Присутнічаў таксама і заснавальнік беларусістыкі ў Беластоку, прафесар Міхал Кандрацюк:

- Я падумаў, што калі мы знаходзімся побач з беларускай мяжой, і самі беларусы, то мы апрача рускай мовы, павінны ведаць і беларускую мову, культуру і літаратуру.

Надзвычайны і паўнамоцны пасол Беларусі ў Польшчы Віктар Гайсёнак упэўнены, што дзейнасць гэтай кафедры жывіць асяродак нацыянальнай меншасці на Падлессі:

- Кафедра беларускай філалогіі мае вельмі добрае апірышча ў беларускім школьніцтве, нейкіх культурных імпрэзах, у культурнай дзейнасці, у грамадскіх арганізацыях беларускай скіраванасці, якіх тут існуе больш за 20.

Маладзё не заўсёды бачыць сэнс вывучаць мову, якой у Беларусі карыстаюцца не многія, заўважае загадчыца кафедры беларускай філалогіі Варшаўскага ўніверсітэта Ніна Баршчэўская:

- Зацікаўленне да беларускай мовы, да беларусазнаўства ў Польшчы вырастае тады, калі будзе бачна, што беларуская мова патрэбная ў самой Беларусі, так было на самым пачатку ўзнікнення незалежнай

Рэспублікі Беларусь. Цяпер сітуацыя выглядае па-іншаму, крыху горш, бо студэнты заўважаюць, што не абавязкова ведаць беларускую мову.

Пры гэтым, паводле Ніны Баршчэўскай, беларускую мову часцей пачалі выбіраць карэнныя палякі, а не прадстаўнікі беларускай меншасці ў Польшчы. Яны гэта робяць з прагматычных прычынаў, напрыклад, каб весці бізнес у Беларусі, альбо ведаць дадатковую, славянскую мову.

У час сустрэчы прысутныя паглядзелі мультымедычную прэзентацыю, героям якой сталі выпускнікі беларускай філалогіі. З артыстычнай праграмай выступілі вучні з непублічнай пачатковай школы імя святых Кірыла і Мефодзія ў Беластоку, ды ліцэісты з Гайнаўкі.

*Улад Грынеўскі,
Беларускае Радыё Рацыя
Фота Улі Шубзды.*

Выйшла апошняя частка „Атласа ўсходнеславянскіх гаворак Беласточчыны“

Выйшла з друку апошняя частка „Атласа ўсходнеславянскіх гаворак Беласточчыны“. У Галоўнай кнігарні імя Баляслава Пруса ў Варшаве адбылася прэзентацыя чацвёртага тома публікацыі, прысвечанага словаўтварэнню.

Паводле суаўтаркі „Атласа“, прафесара Эльжбеты Смукловой, гаворкі часткі тэрыторыі Беласточчыны навукова апісаныя ўпершыню:

- Для паўночнай часткі, ад Нарвы да Аўгустоўскага канала, мы зусім не мелі ніякіх матэрыялаў, акрамя карты „беларускага племені“ Карскага з 1903 года. Трэба было зрабіць карктуру, трэба было аб'ехаць вёску за вёскай, каб паглядзець, дзе яшчэ захоўваецца беларуская гаворка.

Матэрыялы для напісання ўсіх частак „Атласа“ збіраліся больш за 50 гадоў,

сярод яго стваральнікаў былі вядомыя польскія мовазнаўцы.

Пасля прэзентацыі ў Галоўнай кнігарні, можна было паглядзець спектакль „Ой даўно, даўно. Беларускія гісторыі з Падлесся“ ў выкананні маладых актараў пад кіраўніцтвам беластоцкай настаўніцы Аліны Ваўранюк.

*Ганна Мордань,
Беларускае Радыё Рацыя.*

нашых выпускнікоў адразу знаходзяць працу паводле спецыяльнасці

згодна з даследаванням, праведзеным Эдвэйзер Груп

УНІВЕРСІТЭТ ЛАЗАРСКАГА
ВУЧЫСЯ ПОСПЕХУ

www.lazarski.ru
tel.: +48 500 167 406
e-mail: belinfo@lazarski.edu.pl

Універсітэт Лазарскага, Рэспубліка Польшча, г. Варшава

Талака па дабраўпарадкаванні мілавідскіх помнікаў

Баранавіцкія сябры ТБМ 13 красавіка арганізавалі талаку па дабраўпарадкаванні мілавідскіх помнікаў, усталяваных у гонар паўстанцаў 1863 года. Раней тут адбылася аўтамабільная аварыя і актыўна вяліся лесанарыхтоўкі, таму тэрыторыя вакол помнікаў стала вельмі забруджанай.

- Найперш мы засыпалі яму і параўнялі пляцоўку ля каменя-валуна з мемарыяльнай плітой у гонар касінераў Кастуся Каліноўскага і Аляксандра Лянкевіча. Затым мы прыбралі тэрыторыю ад рознага смецця і спадзяёмся яшчэ пасадзіць кветкі, як толькі прагрэецца мілавідская зямля, - адзначыў правабаронца

Сяргей Гоўша.

За працай актывістаў актыўна "назіралі" буслы, якія даўно палюбілі гасцінную мілавідскую зямлю і неба.

Віктар Сырыца,
старшыня
Баранавіцкай Рады
ТБМ імя Ф. Скарыны.

Лепшы настаўнік Магілёўскай вобласці выкладае беларускую мову і літаратуру

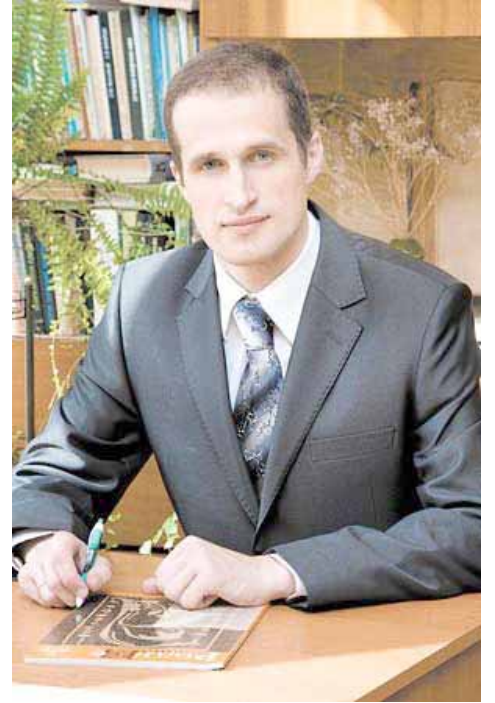
Юрый Каласоўскі з Магілёўскай гарадской гімназіі № 1 стаў пераможцам рэгіянальнага конкурсу прафесійнага майстэрства педагогічных работнікаў "Настаўнік года - 2013".

Калісьці Юрый вучыўся ў хіміка-тэхналагічным тэхнікуме, дзе з цікавасцю браў удзел у алімпіядах па беларускай мове і літаратуры. Таму неўзабаве прамяняў электраэнергетыку на філалогію і пасля заканчэння ўніверсітэта ўжо па новай спецыяльнасці стаў настаўнікам. У гімназіі № 1 працуе шосты год, імкнецца выхавать у вучнях павагу да роднай мовы і літаратуры.

- Гарадскія дзеці, вядома, па-за ўрокамі не размаўляюць па-беларуску, - кажа Юрый. - Але ставяцца да роднага слова прыхільна. Мне здаецца, што маладыя людзі разумеюць, што гэта каштоўнасць, якую трэба мець і ведаць.

Настаўнік Каласоўскі шмат вандруе па Беларусі, і таму на сваіх уроках робіць для вучняў падарожжа ў прастору і часе: мову і літаратуру дапаўняе цікавымі звесткамі па географіі і гісторыі краіны. Юрый таксама рэдагуе гімназічную газету, дзе шмат артыкулаў менавіта на беларускай мове. Ён - актыўны сябра Таварыства беларускай мовы, сябар Рады ТБМ.

Увогуле ў абласным конкурсе "Настаўнік года" бралі ўдзел 23 педагогі з розных куткоў рэгіёна. Яны правялі ўрокі ў незнаёмых класах, дэманстравалі журы свае педагогічныя прыёмы. Каласоўскаму дапамаглі стаць пераможцам курс "Магілёвазнаўства" (атрымалася віртуальная экскурсія па абласным цэнтры), а таксама выкарыстанне тэхналогіі актыўнай ацэнкі. Юрый скарыстаў польскі досвед, калі дзеці бяруць удзел у ацэнцы сваёй працы на ўроку.

- Я думаю, што самае галоўнае для настаўніка - не спыняцца да дасягнутым, развівацца разам са сваімі вучнямі, - сказаў лепшы настаўнік года ў Магілёўскай вобласці. - Тут вельмі дарэчы лацінскі афарызм "Docendo discimus" - навучаючы, вучымся самі.

Ліона Іванова.

Сакратарыят ТБМ віншуе лепшага настаўніка 2013 года Ю. Каласоўскага.

Фанаты "Дынама-Брэст" выпусцілі стыкеры з "Пагоняй"

На наліпках з атрыбутыкай футбольнага клуба з'явіўся беларускамоўны надпіс "За Дынама і Беларусь" і герб "Пагоня".

Нагадаем, 17 сакавіка менскі АМАП не дазволіў берасцейскім фанатам пранесці ў сталічны футбольны манеж банэр з беларускамоўным надпісам "Дынама-Брэст: ад калыскі ды пагоста - з імем, якое ніхто не адыме". Таксама фанатаў прымусілі зняць футболкі з надпісамі "Мы не бухія бульбашы! Мы моцныя беларусы!", "Дынама-Брэст - мой гонар, маё жыццё, усё, што кахаю і чым ганаруся". Фанатам паралі карыстацца сваёй атрыбутыкай дома. Па вяртанні

дадому яны апублікавалі на сайце адкрыты ліст, у якім выказалі абурэнне. Верагодна, тады ж з'явіліся і новыя наліпкі.

Стыкеры з выявай беларускага гістарычнага герба выпускалі таксама фан-клубы БАТЭ, "Шахцёра", "Белшыны" і іншых клубаў.

Адно, што варта давесці да ведама фанатаў і міліцыі, гэта тое, што герб Пагоня нікім не забаронены, а наадварот занесены ў спіс нематэрыяльных каштоўнасцяў Рэспублікі Беларусь, і карыстацца ім можна ўсюды без ніякіх абмежаванняў

Наш кар.

Гастролі тэатра "Лялька"

У Менск прыязджаў Беларускі тэатр "Лялька" са спектаклем "Нататкі вар'ята"... Гэта падзея адбылася 4 красавіка 2013 года. Спектакль быў паказаны ў рамках творчай лабараторыі тэатраў лялек Беларусі. Дзеянне спектакля пабудаванае на аснове ўспамінаў дзённікавых нататак. Яны - споведзь, яны - спалучэнне рэальнага і ілюзорнага, яны прыадчыняюць нам сведомасць галоўнага героя, яго патаемныя думкі і жаданні. Аксентій Іванавіч Папрышчын - тытулярны дарадца, дробны чыноўнік, які ніколі ўжо не атрымае павышэння. Абражаны і прыніжаны, ён загнаны ў кут безвыходнасці. Папрышчын імкнецца адстаяць сваю годнасць, аднак у хворым грамадстве пануюць іншыя каштоўнасці: без "фанцікаў" - дваранскага тытулу, альбо вайсковага звання - ён не можа атрымаць ні годнай працы, ні ажаніцца з той, якую патаемна кахае, з Сафі, дачкой дырэктара дэпартамента.

Папрышчын гатовы на крайнія меры і парывае з усім мінулым жыццём. Па меры таго, як ён губляе розум, адбываецца прасвятленне, і ён пачынае адчуваць сябе Чалавекам.

Трэба адзначыць, што галоўную ролю бліскуча выканаў малады артыст Яўген Гусеў, а Сафі - прыгажуня Вольга Лазебная. Гучала музыка славутага Алега Залётнева, харэаграфія - Дзіяны Юрчанка. Сцэнаграфію і мультымедыю зрабіла Аляксандра Сідарава, пастаноўку ажыццявіў мастацкі кіраўнік Беларускага тэатра "Лялька" заслужаны дзеяч мастацтваў Рэспублікі Беларусь Віктар Клімчук. У спектаклі былі заняты Міхаіл Клімчук, а таксама Сяргей Талкач, Юры Франкоў, Ганна Сцепанец і Валеры Зімініцкі. У зале былі заўважаны Уладзімір Ягоўдзік і Вадзім Салей. Пасля спектакля журналісты і крытыкі абмеркавалі пастаноўку.

Аляксей Шалахоўскі.

Магілёўская арганізацыя ТБМ выпусціла паштоўку да 150-годдзя паўстання 1863 г.

Магілёўская гарадская арганізацыя
Таварыства беларускай мовы
імя Францішка Скарыны
пр. Пушкінскі 8, 17а кв. 195
212002 г. Магілёў

Гэтыя словы гучалі паролем
для каліноўцаў, якія падняліся
ў 1863 годзе, каб Беларусь была вольнай.
95 гадоў таму 25 сакавіка
была абвешчана незалежнасць
Беларускай Народнай Рэспублікі.
Менавіта дзякуючы каліноўцам,
дзякуючы стварэнню БНР
сёння існуе незалежная Беларусь.

Жадаем моцы і гонару
любіць Беларусь, ганарыцца ёй,
шанаваць і ўзабагаць
нашу мову і культуру!

25.03.2013

ТБМ ў Магілёве

- Каго любіць?
- Люблю Беларусь!
- То ўзаемна!

Каму *Таварыства
Беларускай мовы*

Куды *Буд. Арышчыцаві 13*

220034

Мінск

Уфанатэку паўстання

Перад паўстаннем 1863 года, у гадах 1861-62 адной з формаў супраціву было спяванне ў касцёлах пагрыятычных гімнаў. Найбольш папулярнымі з іх былі гімны "Штосьці Польшча..." і "З дымам пажараў...". Ёсць звесткі, што першы гімн быў перакладзены на беларускую, украінскую і літоўскую мовы. У Лепельскім павеце паліцыя адшукала друкаванае выданне на беларускай мове "Песні пабожыя". Сярод песень - гімн паўстання "Штосьці Польшча...". Беларускі варыянт аднак істотна розніцца ад арыгінальнага, і яго даволі ўмоўна можна назваць перакладам. Другі гімн шырока захаваны на польскай мове. Сайт "Павет" перадаў у рэдакцыю некалькі старонак першага гімна на беларускай мове і поўны тэкст другога на польскай мове.

ШТОСЬЦІ ПОЛЬШЧА...

Boże, Ty Polszczy praz dołhija wieki
Dawał' czość, chwala, delaroh ad niawoli,
Nie paskupia Ty ajczouckaj apiłki,
Suliu' paciołhu w niwuszczliwej doli.
Piered Autary malitwa prynosim:
Wolność, Ajczouku warad' nam, prosim!

Ty pataleuszy jaje u zloy przyhodzie
Nieraz pabici wraha dawau silu,
Sierod nieszczascia u prawionem rodzie
Dadaw boliz chwala, choć paszła u mahilu.
Piered Autary...&
Boże, ty silu carou rozhużdaných
Rouno byliaku złomisz w swajom sudzie
Satryż u porach tyranou pahanych
Daj nam paciechu azto Polszcza żyć budzie.
Piered Autary...&
Wiarni jej swietność jak dauniey byla,
Daj wrażaj na rodnieńkoj miezy
Kab u pakoi szczasliwa zazyła
Blahaślawi ty w dziele maladzicy.
Piered Autary...&

Ty Bialynicka Najczystsza Dziewa,
Swiataja Mści strochaho rodu,
Litwy i Rusi možna Karalewa,
Uprazi Syna, kab dau nam Swabodu.
Piered Autary...&
U Żurawicach, Barunach maskali
Ciabie z nami u kazienščyynu skuli;
Sprau kab od szymy ty i my adstali,
Zrabi kab z Polszczaj Uniu wiarnuś!
Piered Autary...&

Божэ, Ты Польшчы праз доўгія векі
Даваў чэсьць, хвалу, сыярог ад няволі,
Не паскупіў Ты айчоускай апекі,
Сіліў пацеху в нешчаслівай долі.
Перэд аутары малітву прыносім!
Вольносьць, Айчыну вараці нам, просім!
Ты пажалеушы яе у злой прыгодзе
Нераз пабіці врага даваў сілу,
Сярод нешчасця у правіонэм родзе
Дадаў больш хвалы, хоць пашла у магілу.
Перэд аутары...
Божэ, ты сілу цароу розгузданых
Роуно былінку зломіш в сваём судзе
Сатрыж у порах тыраноу паганых
Дай нам пацеху што Польшча жыць будзе.
Перэд аутары...
Вярні ей сьветносьць як дауней была,
Дай уражай на роднеўкој межы
Каб у пакой щасліва зажыла
Благаславі ты в дзеле маладзежы
Перэд аутары...
Ты Бялыніцка Найчыстша Дзева,
Сьвятая Маці сіроцкаго роду,
Літвы і Русі можна Каралева,
Упрасі Сына, каб дау нам Свабоду.
Перэд аутары...
У Журавічах, Барунах маскалі
Цябе з намі у казёншчыну скулі;
Спрау каб од сымы ты і мы адстали,
Зрабі каб з Польшчай Унію вярнулі.
Перэд аутары ...

З ДЫМАМ ПАЖАРАЎ...

З дымам пажараў, з кроўю ран братніх
Мы табе, Пане, б'ём наш паклон,
Скаргаю страшнай, енкам астатнім
Ад нашых модлаў сыходзіць стогн.
Мы ўжо без скаргі не знаём спеву,
З цёрну вянок уразасца ў скронь,
Вечна як помнік Твайго, Пан, гневу
Цягнем к Табе мы просьбы далонь.

Колькі разоў Ты нас не адсцёбваў,
Мы, не адмыўшыя свежих ран,
Зноўку гукаем: "А Ён жа добры,
Бо Ён - наш Бацька, бо Ён - наш Пан".
Ізноў да паўстання нас вера будзіць,
Каб Тваёй воляй нас вораг змог
І смежу кінуў камень на грудзі:
"А дзе ж той Бацька, а дзе ж той Бог?"

Гляньма ж у неба, ці там з зеніту
Сто сонц не ўпадзе на злыдняў знак,
Ціха і ціха сярод блакіту
Як колісь грае свабодны птах.
І мы ў сумнення злой паняверцы,
Перш, чым нам веру Ты вернеш зноў,
Блюзім губамі, хоць плача сэрца:
"Суд чынь па справах, а не са слоў".

О, Пане, Пане! З прадоння шатаў
Жудасці весткі прынес нам час:
Сын забіў бацьку, брат забіў брата,
Каінаў мноства ёсць паміж нас.
Толькі ж, о, Пане, віна не іхня,
Хоць нашу прышласць цягнуць заплеч,
Іншыя д'яблы таму прычынай,
Вытні далонню, не рушай меч.

Глянь, мы ў няшчасці заўжды адзіны,
На Тваё лона, да тваіх зор,
Модлы пльвуць, як клін жураўліны,
Да родных гнёздаў, сваіх азёр.
Крый жа нас моцны, магутны Пане,
Дай дачакацца Тваіх нам ласк,
Кветка пакуты вянком хай стане,
Хай нас нябесны асветліць бляск.

Мы з арханёлам тваім на чэле
Пойдзем усе на смяртэльны бой,
І на шайтана дрыгукім целе
Мы ўздземем сцяг пераможны свой.
Змучаным браццям адчынім сэрцы,
Віны іх змые вольнасці дождж,
Вось тады ўчыце подлы блонзерца
Водпаведзь нашу: "Бог быў і ёсць".
(Пераклад Станіслава Судніка.)

Першы гімн падаём на кірыліцы з захаваннем правапісу. Безумоўна, у тэксце відавочная граматычная недасканаласць. **У-нескладовае**, да прыкладу, то пазначаецца, то не пазначаецца, але яно ўжо ёсць, і г.д. Улічым аднак, што ніякай беларускай граматыкі на той час яшчэ ніхто не сфармуляваў. Хаця, гэта справа лінгвістаў - сказаць наколькі мова арыгіналу беларуская, наколькі яна падобная да мовы "Мужыцкай праўды". Мы ж друкуем гімны з надзеяй - а раптам хто заспявае.

Рэд.

Сцвярджэнне ўдзячнасці кнігай

У Падсвільскай суполцы ТБМ адбылася падзея: сябра яе - Людміла Баброўская выдала кніжку "Святло маёй душы" пад псеўданімам - Ганна Вашыла. Прэзентацыя прайшла ў Падсвільскай бібліятэцы, дзе прысутнічала больш за 30 чалавек.

Сёння гаварыць пра кнігу - гаварыць пра мову роду свайго, каранёў сваіх. Ганна Вашыла з'явілася з кнігай, прыйшла з удзячнай памяці ўнучкі, якую ніколі не трымала на сваіх руках. Бабуля Ганна не дачакалася з'яўлення Людмілы - пайшла з жыцця праз год пасля нараджэння дачкі. А ў

вачэй і душы.

Людміла Баброўская хацела мець кнігу для сябе, для родных і блізкіх. Калі з'явілася кніга, сабрала сямейную і прыяцельскую аўд'ютарыю. Шырокае застолле слухала аўтара і бібліятэкара - Наталлю Аўла-севич. Між імі ішоў дыялог.

Падзея

гэтая ўспрымаецца як трайнае свята ў Свята Вялікадня (31 сакавіка): свята Ганны Вашылы (Людмілы), свята ТБМ (Людміла - сябра нашай суполкі) і свята бібліятэкі. І віншавалі яе родныя, сябры, прыяцелі, службоўцы, сябры ТБМ, бібліятэкары і прысутныя тут чытачы, старшыня мясцовага выканкама - Валяніцна Пальчанка, былая намесніца роднай хата і "ў пяшчотных згадках тата", які стварыў свет дзяцінства". Абвострана ўзнікае спачувальнае і ўдзячнае пачуццё да бабулі, у якой ніколі не лашчылася на калянях. Кніга складаецца з лірычных абразкоў, замалёвак пра рознае, ад захаплення ў далёкім ранні, да засмучэння ў пазнейшым часе, пра радасць

Вывялілася, што ўсе добра разумеюць беларускае слова, чалавечую душу і адчуваюць свята таксама душой.

Марыя Баравік,
пісьменніца, старшыня
Падсвільскай суполкі ТБМ.

будучыні ўдзячная ўнучка сумела ўявіць яе такой роднай і любай, што сардэчныя замалёўкі, абразкі кранулі чытача гэтай роднасцю. І даказалі мовай.

Ганна-Людміла ў час прэзентацыі гаварыла выразна, прыгожа. Ёй бы быць у цеснай сувязі з дзецьмі - працаваць у садку ці настаўніцай мовы. Дык - не. Яна, скончыўшы калёсіцы кулінарны тэхнікум, усё жыццё кіруе поштай. Але хай сабе. Мова ж патрэбна ва ўсёй нашай беларускай гаспадарцы як сцвярджалініца культуры, годнасці ўсіх кіраўнікоў, усіх грамадзян Бацькаўшчыны.

Колькі слоў пра кнігу

Рэдактар Станіслаў Вацлававіч Суднік

Рэдакцыйная калегія:

Алена Анісім, Юрась Бабіч, Марыя Баравік, Вінцук Вячорка, Юрась Каласоўскі, Юля Карчагіна, Леакадзія Мілаш, Максім Новік, Язэп Палубятка, Аляксей Пяткевіч, Уладзімір Содаль, Станіслаў Суднік, Павел Сцяцко, Алэг Трусаў.

<http://nashaslova.mns.by/> <http://pawet.net/>
<http://kamunikat.org/> <http://tbn-mova.by/>

Аўтары цалкам адказныя за падбор і дакладнасць прыведзенай інфармацыі

Газета надрукавана ў Лідскай друкарні.
231300, г. Ліда, вул. Ленінская, 23.
Газета падпісана да друку 15.04.2013 г. у 10.00. Замова № 901.
Аб'ём 2 друкаваныя аркушы. Наклад 2000 асобнікаў.
Падпісны індэкс: 63865.
Кошт падпіскі: 1 мес. - 4450 руб., 3 мес. - 13350 руб.
Кошт у розніцу: па дамоўленасці.

Заснавальнік:

ТБМ імя Францішка Скарыны.
Пасведчанне аб рэгістрацыі № 908 ад 18 снежня 2009 г. выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.
Адрас рэдакцыі:
231293, Лідскі р-н, в. Даліна.
Адрас для паштовых адпраўленняў:
231282, г. Ліда-2, п/с 7.
E-mail: naszaslova@tut.by